

СВЕТОСЛАВ МИНКОВ
ГЕНЕРАЛСКИ ШИНЕЛ

chitanka.info

Живееше някога един генерал, един истински генерал с войнствено засукани мустаци и с навъсен поглед. Тежка беше стъпката му, земята се тресеше под нозете му. От него трепереха всички, а в квартала, дето живееше, величавата му осанка внушаваше боязън и преклонение. Когато минаваше покрай касапницата, месарят изтичваше подире му и шепнеше угоднически: „Господин генерал, имам екстра агнешко, тъкмо за вас!“ И генералът отвърщаше благосклонно, без да се спира: „А че занес у дома половин агне с главичката!“ Или пък рибарят ще го посрещне и пак тъй изкусително ще му подхвърли: „Пристигна ми пресен шаран, господин генерал!“ „Избери там някое по-голямко парче и го прати по момчето“ — нареждаше със същото благоразположение суровият воин и отминаваше нататък.

И днес агнешки гювеч, утре шаран плакия, други ден пуйка със зеле — понапълня генералското благоутробие, надипли се дебелият му врат над яката на мундира и по лицето му плъзнаха морави жилки. И веднъж, както негова милост се бе разположил край домашната трапеца и пресягаше да набоде с вилицата една тлъста мръвчица, нещо го рязна в сърцето, стисна го за гърлото — и толкоз. Додето дойде лекарят, той се беше вече вдървил и гледаше тавана с оцъклени очи.

Както му е редът, изпроводиха покойника до вечното му жилище на артилерийски лафет, с владици, музика и войска, после развълнувани оратори произнесоха прочувствени речи, музиката засвири с гръмотевично боботене „Кол славен“ и при спускането на ковчега припука пушечен залп.

Минаха години от тоя ден и през една дъждовна есен около генералския гроб отново зашетаха гробари. Беше изтекъл срокът на временно откупеното място и тъй като никой не бе се явил да го поднови, в незаконно заеманото убежище, досъщ както е и с неплатените квартири на живите наематели, щеше да се настани друг покойник. Прочее гробарите запретнаха ръкави, разровиха гроба и изхвърлиха навън няколко лопати прогнили кости. Така се загуби завинаги от света могъщият някога генерал.

И все пак той не изчезна напълно. От него остана един шинел със златни пагони, с червена яка и с червена подплата.

Приживе генералът обитаваше собствен двустаен апартамент заедно със сестра си, която като него бе останала неженена и вехнеше

в калугерско целомъдрие и самотност. Тая престаряла вече мома с побеляла коса се грижеше за домакинството и поднасяше на брата си най-вкусни ястия, а самата тя гълташе все някакви диетични каши. След смъртта на генерала госпожица Ана (както мнозина наричаха сестрата) наследи апартамента, покъщнината и дрехите на покойника. Тя скъта грижливо почти новия шинел в един сандък и от време на време го проветряваше на слънчевото балконче, за да го запази от молците.

Много часове се превъртяха по циферблата на големия стенен часовник в генералския апартамент и ето че настъпиха тревожни времена — война, бомбардировки, партизански нападения, — докато най-сетне дойде неизбежното: комунистите завзеха властта.

Сестрата на генерала посрещна последното събитие с преизпълнено от ужас сърце. От покойния си брат тя знаеше, че комунистите са заклет врагове на царя и отечеството, и изпитваше някакъв суеверен страх от самата дума „комунист“, която будеше у нея най-зловещи представи. В миналото по различни поводи генералът се заканваше със свирепост скърцане на зъби да разстреля и да избеси всички комунисти. Поради преждевременната му кончина, разбира се, тия закани не можаха да се осъществят, но сестрата остана с непоклатимото убеждение, че комунистите наистина подготвят гибелта на човешкия род и опустошението на цялата земна планета.

Като попремина първото й вълнение, госпожица Ана се реши да излезе от къщи и да види какво става. За нейна най-голяма изненада животът наоколо не изглеждаше променен. По улиците не течеха потоци кръв, нито се търкаляха трупове на избити хора. Топлото есенно слънце грееше все тъй приветливо, дърветата ронеха с леко шумолене пожълтелите си листа, децата тичаха с весели викове из градските паркове, в цветарниците се усмихваха свежи пъстри цветя. Дори през разтворените двери на черквите свободно влизаха и излизаха богомолци и в сладкарниците пак продаваха баклава и кадаиф. И вместо стенания и писъци ехтяха далечни празнични музика и навсякъде кипеше радостно оживление.

Но госпожица Ана се срещна с някои познати, които я убедиха, че въпреки привидното спокойствие тепърва ще има да стават страшни неща. И тя побърза да се прибере в къщи, залости здраво входната врата с разни куки и верижки и се затвори в стаята си.

След няколко безсънни нощи, изпълнени с подозрителни шумове, сестрата на генерала намисли да засили предпазните мерки и да осигури непристъпността на домашната крепост по един хитроумен начин. Тя измъкна от сандъка надипления братов шинел, изтупа го от нафталина и го провеси предупредително в полутъмния коридор при входа. И както генералът някога пазеше държавата от комунистите, така сега неговият шинел трябваше да закриля сестра му от нашествието на коварния враг. С други думи, на генералския шинел бе възложена отговорната роля на домашно плашило, предназначено да всява страх и респект у всекиго, който се опитваше да прекрачи прага на тихия дом.

И наистина, блестящите златни пагони излъчваха в полумрака на малкото коридорче някакво странно сияние, сякаш там се бе спотаила златната сянка на самия генерал. Тоя призрачен блясък на пагоните и огненият пурпур на подплатата стъписваха случайния гост и неволно го караха да се отдръпва назад, като му втълпяваха най-нелепи помисли и догадки.

Ала един ден звънецът на входната врата забръмча настойчиво и тревожно и двама любезни господа се представиха на смутената госпожица Ана като комисия по проверка на жилищните помещения. Без да обръщат внимание на заплашително окачения генералски шинел, непознатите влязоха вътре, надникнаха любопитно във всяко кътче и попитаха колко души живеят в апартамента. Със свито сърце госпожица Ана се опита да обясни, че тя заема една стая, а в другата щяла да се настани наскоро нейна близка сродница от провинцията. Комисията си записа нещо в една папка, поклони се пак тъй благовъзпитано и си отиде.

И както трябваше да се очаква, след това съдбоносно посещение шинелът на покойния генерал загуби своята тайнствена сила и престана да играе ролята на всемогъщ пазител на домашната крепост. След няколко дни по решение на жилищния съд в свободната стая се нанесе един млад човек, който забодде визитната си картичка под бутончето на входния звънец и по тоя начин разкри професията си на машинен инженер.

Въпреки опасенията на госпожица Ана от натрапения наемател, той се оказа приветлив момък с добродушен и весел нрав. Още с влизането си в новата квартира младият инженер натъкми донесения

радиоапарат и натрупаното от години мълчание се огласи от бодра и игрива музика. Сам той постоянно си свиркаше с уста, отключваше шумно вратата и изобщо изпълваше цялото жилище с младежката си жизнерадост и енергия. Тоя устрем на младостта, нахлул в генералския апартамент, потискаше хазайката, която бе свикнала със застоялото безмълвие и изтръпваше от най-малкия шум. Тревожната напрегнатост от присъствието на чуждия човек особено се изостри, когато госпожица Ана разбра, че квартирантът ѝ е комунист. Значи, опасността бе проникнала в самия дом на генерала и готвеше на беззащитната му сестра кой знае какви изненади.

Госпожица Ана прибра непотребния вече шинел в сандъка при другите дрехи и се сви още повече в своята неспокойна самотност. Тя приличаше на една от ония черни пеперуди, които проникват безшумно нощем и се залепват неподвижно в някой ъгъл на стаята.

* * *

Понякога при сестрата на генерала идваха гости — все хора едновременни, с бледи образи на повехнало благородство и с поизносени дрехи. Повечето от тия гости бяха жени на преклонна възраст, благопристойни, деликатни и сладкодумни. Вестяваше се сегиз-тогиз и един запасен полковник, цял изплетен от сухожилия, с остра бяла брадичка, запазил заедно с военната си стойка и всички военни добродетели.

Вече узнали за настаняването на квартиранта комунист, гостите влизаха тихо и за да избягнат случайната си среща с него, прекосяваха на пръсти вестибюла и бързаха да се скрият в стаята на домакинята. Там те разплитаха вълшебното кълбо на приказките за някогашното незабравимо време и изпълваха стаята с въздишки. Разказваха се чудни истории от младини, възкресяваха се спомени за свидни покойници и така постепенно мъглявината от далечното минало се избистряше и ставаше все по-осезаема в събитията и преживелиците от по-късните години. С поразителни подробности например една от гостенките разправяше как имала дванайсет сребърни лъжички, от които останали само две. Десетте били откраднати от разни слугини и пострадалата собственица можеше точно да определи коя слугиня ѝ е задигнала, да

речем, осмата лъжичка (Вида от село Тополница). Друга дама съобщаваше поверително, че тяхно близко семейство продало персийския си килим за триста хиляди лева и че още същата вечер съпругът загубил на покер седемдесет хиляди. Но особено сензационен беше случаят с английския адмирал, който се запознал неотдавна с най-малката Станоева дъщеря (току-що свършила американския колеж) и веднага се влюбил в нея. Адмиралът бил шестдесетгодишен, но изглеждал такъв един строен, червендалест джентълмен, че едва ли някой би му дал повече от четиридесет години. Той вече поискал телеграфически развод от досегашната си бездетна съпруга и тя също тъй телеграфически му отговорила: „О кей, Джери!“ (Боже, какви обноски, какво възпитание!) Гостите облажаваха бъдещата леди, която заминавала наскоро за Англия, и нови въздишки се отправяха към злочестата участ на ония, които оставаха да се пържат в комунистическия ад.

Да, властта на комунистите, тяхната жестокост, тяхното безсърдечие, кощунството им с бога — всичко това беше неизчерпаем извор на възмущения, оплаквания и протести. Шушукаха се неща, от които настръхваха косите на човека. Еди-кого си арестували, друго интернирали, на трети взели къщата и я превърнали в детски дом. Оня ден в канала намерили един чувал с насечен на късове човешки труп. Вчера сутринта не знам кой си митрополит бил отвлечен в Зоологическата градина и хвърлен там в клетката на лъвовете, но по волята божия лъвовете само потупвали кротко опашка и покорно ближели нозете на праведния старец. И като олицетворение на всички беди се сочеше някоя си госпожа Мици, която изпаднала дотам, че трябвало, представете си, да плете чужди пуловери. Тая клетка госпожа Мици, изглежда, беше служила само за украса на доброто общество и никога не бе работила нищо, та сега извикваше общи съчувствия, задето е принудена сама да си изкарва хляба.

Когато гостите неусетно повишаваха тона си, госпожица Ана с пръст на устата блещеше уплашено очи към отсрещната стена, зад която се намираше стаята на квартиранта. Макар че по това време той не беше у дома, домакинята все пак предпочиташе тихия разговор.

* * *

Квартирантът се прибираше късно вечер, пускаше тихо радиото и сядаше до простата дървена маса, на която бе опънал чертеж с неразгадаеми линии. Като си подсвиркуваше по навик, той продължаваше да чертае и нанасяше в една голяма тетрадка разни формули и изчисления.

В отсъствието на инженера госпожица Ана неведнъж надничаше в стаята му и напразно се опитваше да отгатне тайната на мистериозния чертеж. Та мигар тя можеше да се досети, че в своите вечерни занимания квартирантът създаваше някакъв нов локомотив?

Разбира се, инженерът не беше само сух и бездушен конструктор на машина, а истински млад човек, който обичаше живота и му отдаваше доста часове от свободното си време. В празнични дни той ходеше по екскурзии, а зиме в полутъмното коридорче — там, дето бе висял генералският шинел — стояха възправени готови за поход ски. Жизнерадостният момък летеше по снежните писти и покоряваше планинските върхове, навсякъде следван от една весела синеока девойка, закачена за сърцето му като живо разковниче.

Тая девойка посещаваше често квартирата на инженера и се чувствуваше там като в свой дом. Тя шеташе из кухнята, вареше чай на електрическия котлон, молеше госпожица Ана да ѝ услужи с някоя чиния или с друг домакински прибор, като я наричаше любезно „хазайке“, сякаш сама беше нейна наемателка. И непринуденото дружелюбно държане на девойката подкупваше сестрата на генерала и разтапяше ледената ѝ студенина. Всъщност госпожица Ана не беше лоша жена и имаше милозливо сърце, но постоянната самотност я бе направила необщителна, а подсъзнателната ѝ боязън от комунистите я предпазваше от всякакъв досег с тях.

Когато квартирантът и приятелката му бяха в къщи, хазайката слухтеше да долови нещо нередно, да стане неволна свидетелка на някоя любовна сцена, на някакво неморално деяние, ала любопитството ѝ си оставаше незадоволено. В отвъдната стая кънтеше звънкият безгрижен смях на момъка и девойката и между стените не тежеше онова изобличително мълчание, в което се разплитат похотливите страсти.

Чудни бяха тия двама млади хора. Дали и тя беше комунистка, или — как се казваше там оная младежка организация? Ами той? Какъв комунист беше наистина той? Понякога, като видеше, че

госпожица Ана отива в мазето за въглища, квартирантът грабваше кофата от ръцете ѝ, спускаше се в избата и на един дъх изкачваше препълнена кофа с въглища. Друг път, като получише от домашните си в провинцията кошница с плодове, отделяше някоя чепка грозде или две-три по-големи круши, слагаше ги в чиния и най-естествено ги поднасяше на хазайката да ги опита.

Отначало сестрата на генерала мислено се ужасяваше: „Боже, круши от комунист!“ Но после тя свикна с тия скромни дарове и ги намираще също тъй вкусни и безопасни, както плодовете на пазара.

* * *

След продажбата на някои непотребни мебели дойде редът на сребърния сервиз, после — на голямото кристално огледало.

Веднъж запасният полковник с бялата брадичка се отби на чашка кафе при госпожица Ана и на свой ред започна да се оплаква от немотията. Пенсията му не стигала, а на други доходи не можел да разчита. Комунистите заграбили всичко в ръцете си, частниците капели като мухи. Добре, че напоследък във вестника се появило обявление от един театър, който купувал стари военни дрехи, та той занесъл там парадния си мундир и взел някоя и друга пара.

Госпожица Ана трепна. Сети се за братовия си шинел и реши да използва сгодния случай. Ами че и тя би продала шинела, вместо да го държи тъй в сандъка, да го ядат молците. Само дали театърът щял да го купи? Той бил нов-новеничък, не бил стара дреха.

Полковникът успокои домакинята, че новият шинел винаги се предпочита и струва повече. И като стар семеен приятел той изяви готовност лично да занесе шинела и да го продаде. Не било удобно сама жена, и при това сестра на генерал, да се разправя с такива работи.

На следния ден генералският шинел напусна сандъка с нафталина и пое осеяния с лаври път към театъра. Като стигна там, запасният полковник дълго изтъква достойнствата на тая славна дреха, показваше пагоните ѝ, пурпурната ѝ подплата, пощипваше убедително сивото сукно и уверяваше, че такъв материал вече не се намира на пазара. Най-сетне той извърши успешно продажбата и прибра в

портфейла си няколко едри банкноти, които занесе на просълзената от благодарност госпожица Ана.

И генералският шинел, минал през толкова тържества и паради и всявал години наред благоговеен трепет и страх, потъна в просторния театрален гардероб редом с кадифените мантии и с бранните доспехи на царе и велможи, в интимен досег с пъстрите чудновати облекла на шутове и средновековни герои. И загубен сред тоя безмълвен карнавал, шинелът заспа дълбоко и сънува, че участва в някакъв необикновен спектакъл. Той играе главната роля и блести на сцената в предишното си сурово величие, а публиката му ръкопляска и го обсипва с цветя...

* * *

С такъв щастлив сън завърши попрището си генералският шинел.

А какво стана със сестрата на генерала?

Госпожица Ана сновеше из къщи — вече успокоена, но все така мълчалива и почти безплътна. Тя свикваше все повече с квартиранта и с приятелката му, изпитваше необяснима близост към тях и започна дори да им се усмихва.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.